

ГОЛОВІ

спеціалізованої вченої ради

Д 08.080.09 в НТУ

«Дніпровська політехніка»

д.і.н., проф. Бородину Є.І.

д.держ.упр., проф.,

професора кафедри

соціально-гуманітарних наук

ІНІ публічної служби та управління

НУ «Одеська політехніка»

Драгомирецької

Наталії Михайлівни

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертаційну роботу ХОЖИЛО Максима Едуардовича на тему «Теоретико-методологічні засади формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації"», подану на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління

1. Актуальність обраної теми досліджень

Представлена на рецензування дисертація Хожило М.Е. в частині її актуальності акцентує увагу на стратегічному, міжнародному та цивілізаційному значенні дослідження. Також актуальність представленої дисертаційної роботи визначається її відповідністю сучасним глобальним тенденціям розвитку публічного управління, які дедалі більше формуються під впливом кліматичних, безпекових, енергетичних та соціально-економічних викликів. Для України від 2022 року ці виклики набули особливої гостроти внаслідок повномасштабної війни та суттєво змінили підходи до формування та реалізації державної політики, поставивши в центр уваги питання одночасного забезпечення національної стійкості, екологічної безпеки, енергетичної незалежності та повоєнної відбудови української держави.

У таких умовах формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів «зеленої трансформації» є не лише актуальним науковим завданням, а й стратегічною передумовою довгострокового розвитку України, яка конституційно закріпила євроінтеграційний курс свого розвитку та в умовах повномасштабної війни здобула статус країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу. Після 2022 року, коли Україна набула статусу країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу (ЄС), особливої уваги набувають питання швидкої гармонізації національного законодавства з Європейським зеленим курсом (European Green Deal), які актуалізують перед українською

державою завдання синхронізувати процеси післявоєнної реконструкції з цілями декарбонізації, сталого розвитку та активної фази євроінтеграційного руху.

Особливу цінність виконаної дисертації полягає у тому, що здобувач розглядає «зелену трансформацію» не як окремий напрям екологічної політики, а як комплексну модель модернізації національної системи державного управління, здатну забезпечити узгодження процесів економічного розвитку, екологічної відповідальності, цифровізації, інституційних реформ в умовах пролонгації викликів війни та виконання євроінтеграційних зобов'язань України.

Окремо слід відзначити, що своєчасність виконання дисертаційного дослідження Хожило М.Е. підтверджується не тільки рівнем сформованого національного запиту на вирішення суспільної науково-прикладної проблеми, але й має високий ступінь відповідності глобальному рівню публічного управління та глобальній політиці, а саме таким її напрямкам як: реалізація Європейського зеленого курсу, досягнення Цілей сталого розвитку-2030 та імплементації сучасних європейських підходів до формування кліматично нейтральної економіки. Запропоновані в дисертації концептуальні положення, інституційні моделі та управлінські механізми дозволяють розглядати післявоєнне відновлення України не як процес відтворення довоєнної моделі її державного розвитку, а як можливість побудови нової, більш стійкої, конкурентоспроможної та екологічно збалансованої системи публічного управління.

Тож обраний автором комплексний підхід поєднання безпекового, євроінтеграційного, екологічного, економічного та соціального вимірів розвитку української держави визначає високий рівень актуальності представленого дослідження. Додатково актуальність представленої роботи підсилюється тим, що отримані автором результати мають важливе значення не лише для подальшого розвитку науки державного управління, але й для формування сучасної державної політики України, орієнтованої на забезпечення стійкого розвитку, підвищення міжнародної конкурентоспроможності держави та успішної інтеграції до європейського політико-правового та економічного простору.

Все вищезначене дозволило автору сформулювати мету свого дисертаційного дослідження, яка полягає у розробленні теоретико-методологічних засад формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації", успішно виконати всі наукові завдання, що забезпечили досягнення цієї мети.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами і темами

Перш за все слід зазначити, що тема дисертації Хожило М.Е. повністю відповідає вимогам Закону України від 21 грудня 2023 року № 3534-IX «Про

внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності», а саме ст. 3, де державним пріоритетом розвитку науки є фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави.

Дисертаційна робота виконана в рамках участі здобувача у кількох науково-дослідних роботах, які виконувались як закладами вищої освіти, так і науковими громадськими організаціями. Зокрема, у додатках до дисертації представлені відповідні довідки від НТУ «Дніпровська політехніка», де зазначено про участь здобувача в реалізації НДР за такими темами як «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» та «Цифрова трансформація публічного управління», «Інноваційні інструменти публічного управління процесами забезпечення національної стійкості на рівні територій і громад в умовах долання гібридних загроз», що виконувались на кафедрі державного управління і місцевого самоврядування. Авторським внеском у виконання цих робіт є обґрунтування теоретико-методологічних засад формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації", що характеризує тематичну спрямованість участі Хожило М.Е. у науково-дослідних роботах з акцентом на тематику свого дослідження в рамках паспорту спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Про наукову зрілість здобувача та високий ступінь комунікативної компетентності в науковому просторі свідчить і його залученість до виконання науково-дослідної роботи в університеті митної справи та фінансів (м. Дніпро) за темою «Упровадження підходів соціотехнічного проектування в освітні технології у галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Високий ступінь сформованості науково-комунікативних навичок здобувача підтверджується його участю не тільки в роботі наукових колективів ЗВО, але й залученістю до роботи у науково-громадських організаціях, адже тема дисертації Хожило М.Е. пов'язана з виконанням наукових тем, що були реалізовані Міжнародним науково-освітнім інноваційним центром суспільних трансформацій за темою «Актуальні проблеми сучасних трансформацій».

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та наукова новизна

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та наукова новизна виконаного дисертаційного дослідження в галузі науки державного управління є очевидними та мають ознаки інноваційності.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації Хожило М.Е., виконаної на тему на тему «Теоретико-методологічні засади формування

сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації"», полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних та організаційних положень, а також розробленні прикладних механізмів і практичних рекомендацій щодо системної трансформації державного управління процесами «зеленої трансформації» в умовах воєнного стану, повоєнного відновлення та інтенсифікації євроінтеграційних процесів в Україні.

Найбільш важливими науковими результатами, що характеризують ступінь, зміст та інноваційний характер проведеного дослідження і вирізняють цю роботу серед інших дисертацій, виконаних у межах спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління, слід вважати наступні.

Уперше здобувачем концептуалізовано «зелену доктрину» державного управління як парадигмальний перехід від традиційної ієрархічної моделі (орієнтованого на контроль і регулювання) до резистентної екосистеми державного управління, у межах якої держава виступає як «інституціональний архітектор» шляхом інтеграції принципів циркулярної економіки з теорією стійкості. На цій основі авторська концепція вводить екологічну етику як базовий вимір державного управління, і пропонує модель, де усталені функції держави трансформуються через інтеграцію індикаторів «зеленої стійкості» (наприклад, індекс екологічної сприйнятливості, green resilience index). Це дозволяє адаптувати доктрину до контексту повоєнного відновлення України, де екологічні виклики (забруднення від бойових дій) перетворюються на можливості для системного переосмислення ролі держави в євроінтеграційних процесах, забезпечуючи синергію з Європейським зеленим курсом (European Green Deal) через створення гібридних інституцій (наприклад, екологічні хаби).

Здобувачем уперше в галузі науки державного управління розроблено методологічну модель оцінювання готовності державного апарату до «зеленої трансформації», засновану на мультикритеріальному аналізі, що поєднує галузевий, територіальний і цифровий виміри з теорією інституційної ефективності (institutional capacity theory). Так, зокрема, авторська модель вводить оригінальний набір індикаторів, таких як «коефіцієнт екологічної інтеграції в рішеннях» та «індекс цифрової стійкості» для кількох оцінок адаптивності державних інститутів. Авторська концепція в діяльності органів влади та місцевого самоврядування презентує науковообґрунтований формат державноуправлінської діяльності через інтеграцію системного підходу з елементами теорії хаосу, дозволяючи прогнозувати нелінійні ефекти зеленої трансформації в умовах кризового стану. Інноваційний характер авторських пропозицій забезпечує практичний інструментарій для України, де зазначена модель виступає основою структурно-функціональної трансформації органів виконавчої влади всіх рівнів, створюючи можливості для переходу від реактивного до проактивного управління, з акцентом на децентралізовані «зелені стратегії» регіонів.

Розвиваючи наукову спеціальність теорії та історії державного управління крізь призму європейської інтеграції та повоєнного відновлення

здобувач в рамках проведеного дослідження запропонував низку заходів з удосконалення державноуправлінської діяльності в секторі енергозабезпечення, а саме управлінської адаптаційної моделі інституційного забезпечення «зеленої трансформації» України. Це кореспондується з вимогами Директив ЄС щодо енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. Адаптивну модель, прототип якої нині функціонує у Польщі, доповнено механізмом створення мезорівневих інституцій – регіональних еко-кластерів та спеціалізованих фондів «справедливого переходу», що дозволяє забезпечити фінансово-організаційну підтримку енергопереходу на локальному рівні управління. Автор обґрунтував перехід до «інтегрованого підходу», де координація здійснюється не за галузевим принципом, а через синергетичну взаємодію органів влади, бізнесу та ОМС на засадах екологічної парадигми, солідарності та економічної ефективності.

Наукову новизну роботи характеризують і теоретико-методичні підходи до державного управління через інтерпретацію «зеленої трансформації» як системного драйвера модернізації інституціональної спроможності держави. Доведено, що успішна екологічна модернізація є не сукупністю фрагментарних заходів, а результатом кардинальної зміни інституціональної архітектури взаємодії «держави–бізнес–суспільство». При цьому удосконалення полягає у зміні вектору державного впливу – від пасивного екологічного нагляду до проактивного стимулювання через трансформацію фіскальних інструментів (запровадження «зелених» преференцій замість виключно санкційних механізмів). Науково-інноваційний характер мають і пропозиції автора щодо доповнення методичного апарату галузі державного управління вимогою про обов'язкову інтеграцію принципів сталого розвитку в нормативно-правову базу на етапі розробки державних стратегій. Важливим елементом авторського підходу є обґрунтування ролі цифрових платформ як інструменту державного управління нового покоління, що забезпечує моніторинг екологічних показників у реальному часі, підвищує прозорість прийняття управлінських рішень та мінімізує корупційні ризики в процесі розподілу екологічних ресурсів.

Цікавим в науковому плані можна визнати авторський підхід до стратегічного планування територіально-секторальних «зелених» трансформацій у контексті досягнення Цілей сталого розвитку. Удосконалення базується на впровадженні концепції «здорових громад» за методологією ВООЗ у практику державного управління Україною. Це дозволяє трансформувати соціальну функцію держави, забезпечуючи перехід від декларативного визнання права на безпечне довкілля до конкретних управлінських стандартів життєвого середовища. Підхід інтегрує безпекові вимоги повоєнного періоду (очищення територій, відновлення екосистем) із соціальним супроводом вразливих регіонів, особливо тих, що залежать від вуглецевої промисловості. І тут ключовим індикатором ефективності такого планування здобувач визначає чинник синергії між гарантуванням права населення на здоров'я, екологічною модернізацією промислових зон та підвищенням загальної життєстійкості

громад. Така синергія, як обґрунтовує автор, забезпечує людиноцентричний вектор «зеленого» переходу, де державне управління виступає гарантом екологічної справедливості та стабільності соціально-економічного розвитку в довгостроковій перспективі;

У дисертаційній роботі Хожило М.Е. дістали подальшого розвитку такі напрями розвитку науки державного управління як розвиток понятійно-категоріального апарату та функціональна структура державного управління у сфері екологічної політики. Зокрема, здобувач здійснив обґрунтування історичних етапів еволюції екосистемного підходу, який розкриває логіку переходу від глобальної концептуалізації ідеї «зеленої трансформації» до її практичної реалізації на рівні окремих держав. Також наукову цінність роботи характеризує теоретико-методологічне обґрунтування ролі держави як «інституційного архітектора» екосистеми сталого розвитку на основі визначення ключових векторів трансформації державної спроможності: регуляторний, фінансово-бюджетний, стратегічно-координаційний та інноваційно-інвестиційний. Автором акцентовано на необхідності розвитку «зелених» компетентностей публічних службовців на основі обґрунтування нової ролі НАДС як суб'єкта реалізації політики «зеленої трансформації» в Україні та обґрунтованого положення про те, що людський капітал виступає первинним інструментом реалізації Європейського зеленого курсу.

Науковим здобутком роботи слід вважати й концептуальну модель «резильєнтної зеленої трансформації» (resilient green transformation) в умовах правового режиму воєнного стану та повоєнного відновлення. На відміну від класичних еволюційних підходів ЄС, автор доводить, що для України «зелений перехід» є стратегічним інструментом національної безпеки та виживання. У дисертації розвинуто формат глобального тренду «Build Back Better», де воєнні руйнування розглядаються як можливість для побудови децентралізованої, енергоефективної системи «з чистого аркуша». Здобувачем уперше класифіковано новий об'єкт державного регулювання – воєнні екологічні ризики (забруднення ґрунтів, руйнування дамб, утилізація воєнних та будівельних відходів), що потребують адаптації європейських регламентів до національних реалій. Обґрунтовано пріоритетність нелінійної імплементації директив ЄС, зокрема розбудови системи моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) як передумови впровадження прикордонного вуглецевого податку (СВАМ) та збереження експортного потенціалу держави.

Позитивне враження справляє й авторський підхід щодо обґрунтування мережево-платформної моделі цифрової трансформації публічного управління, що дозволило підсилити сутність сприйняття цифровізації як екологічного інструменту зниження антропогенного навантаження та підвищення прозорості врядування через концепції «paperless» та ГІС-моніторингу. У дисертаційній роботі запропоновано превентивні механізми соціального захисту та адаптивна тарифна політика для запобігання цифровому відчуженню громадян у період надзвичайних ситуацій (надзвичайного стану). Визначено ключові чинники інтеграційної ідеології: зовнішні (гармонізація з європейськими стандартами

«єдиного вікна» та електронної ідентифікації) та внутрішні (подолання організаційних бар'єрів, підвищення цифрової грамотності службовців та забезпечення кібербезпеки критичної інфраструктури).

Важливо відмітити, що виконана дисертація має виражену практико-орієнтовану спрямованість на всіх рівнях державного управління, а основні концептуальні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи враховані у діяльності органів публічної влади при в рамках ідентифікації суб'єктно-орієнтованої діяльності в реалізації державної політики у сфері «зеленої трансформації» України. Прикладний характер виконаного дисертаційного дослідження має документальне підтвердження (додатки до дисертації).

4. Оцінка змісту роботи та повнота викладення положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Дисертаційна робота виконана у класичній монографічній формі та має обсяг 490 сторінок. Структурна дисертація включає: вступ, п'ять розділів, загальні висновки, опціональний список використаних джерел та містить три додатки. Робота має достатню кількість ілюстративного матеріалу (таблиці, рисунки, схеми, моделі та ін.), що сприяє наочності викладення складних теоретичних конструкцій і практичних рекомендацій.

Вступ вирізняється високою якістю змісту та презентує авторський погляд на обґрунтування актуальності обраної теми дисертаційного дослідження, формулювання мети та наукових завдань, визначення об'єкту і предмету дослідження в галузі науки державного управління, методологічні підходи, наукову новизну та практичну значущість та апробацію результатів виконаної науково-дослідної роботи. Вступ повністю відповідає сучасним вимогам до дисертаційних досліджень і створює цілісне уявлення про зміст і спрямованість роботи.

Розділ 1 презентує теоретичні основи формування та розвитку сучасної системи державного управління. У цьому розділі здобувач досліджує сучасний стан наукового розроблення проблематики державного управління, проводить аналіз основних понять та категорій за темою дослідження (підрозділ 1.1); критично оцінює сутність теоретичних аспектів формування сучасної системи державного управління крізь призму вивчення змісту основних доктрин, принципів, моделей та підходів в реалізації політики зеленої трансформації (підрозділ 1.2); аналізує історико-теоретичний базис концепту «зелена трансформація» як іманентної ознаки сучасної структурно-функціональної побудови державноуправлінської сфери в умовах дії правового режиму воєнного стану та євроінтеграційного руху української держави (підрозділ 1.3).

Розділ 2 присвячено розгляду методологічних аспектів дослідження в контексті формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів «зеленої трансформації». У підрозділі 2.1 представлено результати аналітичного огляду сучасного стану проблематики державного управління у

контексті нових світових та європейських вимірів реалізації реформ та трансформацій державноуправлінської діяльності. Також у цьому розділі роботи досліджено питання розвитку процесів глобальної політики «зеленого переходу» з точки зору методології державного управління (підрозділ 2.2). Розглянуто методологічні підходи до оцінювання готовності державного сектору до упровадження принципів «зеленої трансформації» на основі врахування галузевих та адміністративно-територіальних особливостей (підрозділ 2.3).

Розділ 3, який має назву «Глобальні тенденції упровадження та розвитку принципів "зеленої трансформації" в системі державного управління: досвід зарубіжжя» має сильний аналітичний характер. Здобувач у цьому розділі роботи провів компаративний аналіз та визначив національні особливості упровадження принципів «зеленої трансформації» в Україні у розрізі суб'єктів державної політики та у розрізі галузевої інституціоналізації (підрозділ 3.1). Також у цьому розділі здобувачем проаналізовано комплекс цифрових інструментів та інноваційних технології в системі реалізації екологічної політики на основі кращого зарубіжного досвіду (підрозділ 3.2). Це дозволило сформулювати авторську візію щодо адаптації європейського досвіду «зеленої» трансформації в Україні у фокусі державноуправлінської діяльності (підрозділ 3.3). Матеріал цього розділу демонструє відмінне володіння контентом вітчизняної нормативно-правової бази та здатність здобувача до системного порівняльного аналізу міжнародних і національних підходів у сфері державного управління.

Розділ 4 охоплює своїм змістом аналіз та оцінку галузевих «зелених трансформацій» у розрізі регіонів України. У підрозділі 4.1 здійснено аналіз феномену «зеленої трансформації» як чинника удосконалення системи державного управління. У підрозділі 4.2 представлено критичний аналіз готовності регіонів України до упровадження принципів «зеленої трансформації», який було здійснено за стандартизованою міжнародною методикою SWOT-аналізу. Проаналізовано Стратегії територіально-секторальних «зелених трансформацій» у контексті досягнення Цілей сталого розвитку України (підрозділ 4.3).

Розділ 5 презентує концептуальні та прикладні напрями реалізації засад «зеленої трансформації» в системі державного управління в умовах євроінтеграційного курсу України». Зміст цього розділу є найбільш прикладним. У підрозділі 5.1 комплексно розглянуто можливості імплементації кращих світових практик «зеленої трансформації» в систему державного сектора в Україні. Підрозділ 5.2 присвячено систематизації внутрішніх та зовнішніх чинників формування інтеграційної ідеології державного управління. А підрозділ 5.3 висвітлює результати авторської розробки моделі «зеленої трансформації» сфери державного управління на засадах інтегрованого підходу в період повоєнної відбудови України. Останній розділ дисертації є надзвичайно сильною частиною дисертаційного дослідження, адже автор не обмежується лише трактуванням концепції моделі, а формулює чіткі кроки її

реалізації в органах влади всіх рівнів та зазначає про можливість її імплементації та ефективного застосування навіть в умовах війни.

Загальні висновки дисертації повно і системно відображають основні наукові результати, їх новизну та практичне значення. Вони логічно завершують роботу.

За результатами дослідження здобувачем опубліковано 42 наукові праці, з них: 18 статей у наукових фахових виданнях України (категорія Б), 3 статті у вітчизняних та закордонних періодичних наукових виданнях за профілем дисертації, проіндексованих у НМБ Scopus (з них одна стаття належить до квартілю Q3), 2 статті в інших наукових виданнях, 4 статті у розділах у колективних монографіях.

Основні положення дисертації апробовано на 15-ти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та опубліковані у відповідних збірниках матеріалів наукової комунікації. Це свідчить про достатню наукову апробацію результатів проведеного дослідження та їх відкритість для професійної дискусії. Публікації повністю відображають основні положення дисертації, що свідчить про апробацію результатів на різних наукових майданчиках України та країн зарубіжжя. Основні теоретичні конструкції та практичні рекомендації знайшли відображення в рецензованих виданнях, що підвищує достовірність і наукову вагу виконаної дисертаційної роботи.

Загальна оцінка. Текст дисертації викладено логічно, державною мовою з дотриманням академічного стилю. Основні положення, висновки та рекомендації викладені повно, послідовно та аргументовано. Дисертаційна робота Хожило М.Е. характеризується цілісністю, внутрішньою логікою та високим рівнем самостійності. Ілюстративний матеріал і додатки ефективно доповнюють основний текст дисертації.

Зміст реферату релевантно відображає зміст дисертації, а його оформлення відповідає вимогам Міністерства науки і освіти України. Загальний обсяг реферату 32 сторінки.

Зазначені структурні та змістові особливості свідчать про те, що дисертація є завершеною самостійною науковою працею, яка відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора наук з державного управління.

5. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Дисертаційна робота Хожило Максима Едуардовича має вагоме значення для розвитку науки державного управління на сучасному етапі, оскільки формує цілісне наукове бачення історико-теоретичного контенту та практико-орієнтованих засад державного управління інтеграційними процесами в умовах реалізації Європейського зеленого курсу та повоєнного відновлення України.

Наукова цінність виконаного дослідження полягає у розробленні нових концептуальних положень щодо формування інтеграційної ідеології, удосконаленні теоретико-методологічних засад екосистемного підходу,

розвитку науково-методичних основ оцінювання ефективності державної політики зеленої трансформації та обґрунтуванні інструментарію впровадження європейських екологічних стандартів у систему державного управління.

Практичне значення результатів дисертації визначається високим рівнем їх прикладної спрямованості. Запропоновані автором моделі, методологічні підходи, механізми та рекомендації можуть бути використані органами державної влади й місцевого самоврядування під час формування та реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки, сталого розвитку, європейської інтеграції, стратегічного планування та повоєнного відновлення адміністративних територій України. Окремі результати дослідження можуть бути інтегровані у діяльність центральних органів виконавчої влади, закладів вищої освіти, установ післядипломної освіти, а також враховані під час розроблення нормативно-правових актів, державних програм і стратегічних документів.

Суспільне значення дисертаційної роботи полягає у спрямованості її результатів на формування сучасної моделі державного управління, орієнтованої на досягнення цілей сталого розвитку, підвищення екологічної відповідальності держави, бізнесу та громадянського суспільства, посилення інституційної спроможності органів влади та розвиток людського капіталу.

З впевненістю можна стверджувати, що запропоновані здобувачем наукові рішення сприяють зміцненню євроінтеграційного курсу України, підвищенню ефективності реалізації державної екологічної політики, формуванню «зелених» компетентностей публічних службовців та створенню передумов для сталого соціально-економічного розвитку України в умовах сучасних викликів.

У цілому результати дослідження характеризуються високим рівнем наукової новизни, практичної цінності та соціальної значущості, а їх комплексне впровадження здатне забезпечити суттєвий внесок у подальший розвиток системи державного управління України відповідно до європейських принципів сталого розвитку та екологічної модернізації.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Ретельне опрацювання тексту дисертації, переліку використаних літературних джерел та посилань на них в роботі, а також авторських публікацій дозволяє засвідчити про відсутність жодних порушень принципів академічної доброчесності. Декларація здобувача про застосування інструментів штучного інтелекту під час виконання дослідження представлена на титулі дисертаційної роботи та засвідчена автором відповідно до вимог чинного законодавства України.

Дисертаційне дослідження Хожило М.Е. демонструє високий рівень оригінальності та наукової новизни, що підтверджується науковими публікаціями за авторством здобувача, які налічують 42 позиції. Авторський внесок у публікацію наукових праць у співавторстві коректно вказано у відповідних розділах дисертації (Вступ, додатки) та в рефераті дисертації.

7. Зауваження та дискусійні положення

Високо оцінюючи проведене дослідження, в плані наукової дискусії хотілось зазначити на деяких дискусійних аспектах наукової праці Хожило Максима Едуардовича, зміст яких полягає у наступному:

1. У дисертації комплексно обґрунтовано сучасну доктрину державного управління на основі принципів «зеленої трансформації» як стратегічного напрямку розвитку України (розділ 5). Разом із тим більш ґрунтовного висвітлення, на думку опонента, потребує питання забезпечення суспільної підтримки та легітимності управлінських рішень у процесі реалізації політики «зеленої трансформації», зокрема через використання сучасних механізмів громадської участі та публічного діалогу.

2. Позитивно оцінюючи здійснений автором аналіз європейських підходів до реалізації політики «зеленої трансформації» (розділ 3), варто зазначити, що дисертація могла б бути посилена більш детальним дослідженням механізмів міждержавного співробітництва України з інституціями Європейського Союзу у сфері екологічного врядування, кліматичної політики та реалізації міжнародних програм технічної допомоги.

3. Автором переконливо доведено важливість формування нової управлінської культури у сфері державного управління. Разом із тим доцільним було б більш детально охарактеризувати роль стратегічних комунікацій як управлінського інструменту формування екологічної свідомості населення, підвищення довіри до державної політики та мінімізації соціальних ризиків під час реалізації реформ.

4. У роботі обґрунтовано вагоме значення професійного розвитку державних службовців для реалізації принципів «зеленої трансформації» (розділ 2). Разом із тим доцільно було б ширше розкрити потенціал міжсекторального партнерства, зокрема взаємодії органів державної влади із закладами вищої освіти, науковими установами, бізнесом та громадськими організаціями у формуванні сучасних «зелених» компетентностей управлінських кадрів.

5. Високо оцінюючи комплексний характер проведеного дослідження, слід відзначити, що авторська концепція сучасної доктрини державного управління могла б отримати додаткове практичне підсилення шляхом розроблення системи довгострокового стратегічного моніторингу реалізації її положень із визначенням ключових індикаторів досягнення цілей «зеленої трансформації» в контексті повоєнного відновлення та європейської інтеграції України.

Вказані зауваження мають рекомендаційний характер, не впливають на наукову новизну, обґрунтованість та практичну цінність отриманих результатів і можуть розглядатися як напрями подальшого розвитку дослідження у цьому напрямі.

8. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи

Дисертаційна робота написана академічною мовою та має логічну структуру. Наукові результати, отримані в процесі дослідження, демонструють

належний рівень наукової новизни та практичної значущості виконаного дослідження, а сама дисертація має інноваційний характер.

В цілому, представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, а її основні положення та результати є науково обґрунтованими, достовірними та мають цінність як з теоретичної, так і з практичної точки зору в галузі науки державного управління.

Вважаю, що дисертаційна робота Хожило Максима Едуардовича на тему «Теоретико-методологічні засади формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації"», відповідає вимогам пп. 6-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

За вирішення актуальної науково-прикладної проблеми в галузі науки державного управління щодо обґрунтування теоретичних, методологічних, організаційних положень про формування сучасної доктрини державного управління на основі принципів "зеленої трансформації", а також за розроблення прикладних механізмів і практичних рекомендацій щодо системної трансформації державного управління процесами «зеленої трансформації» в умовах воєнного стану, повоєнного відновлення та інтенсифікації євроінтеграційних процесів в Україні здобувач Хожило Максим Едуардович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри
соціально-гуманітарних наук
Навчально-наукового інституту
публічної служби та управління
НУ «Одеська політехніка»

 Н.М. Драгомирецька

Підпис Драгомирецької Н.М. засвідчую.

 Дмитришин Д.В.

Васиук В.В.

 Сорокіна